

Tiltakskort om håndtering av legemidler for enslige mindreårige i asylmottak

Tiltakskortet gir veiledning til hvordan du som jobber i asylmottak kan følge opp håndtering av legemidler i asylmottak med plasser for enslige mindreårige.

1 Rammer

Det finnes ikke en egen lov eller forskrift som gjelder legemiddelhåndtering for enslige mindreårige asylsøkere. Dette tiltakskortet inneholder derfor kun veiledning til hvordan driftsoperatøren/asylmottaket kan håndtere dette.

Det anbefales at asylmottaket lager en egen rutine for hvordan de skal håndtere legemidler for enslige mindreårige i sitt mottak, inkludert kontakten med representant og den enslige mindreårige.

2 Roller og ansvar

2.1 Et todelt ansvar – omsorgsrolle og vergerolle

Enslige mindreårige asylsøkere mangler som utgangspunkt foreldre som kan utøve foreldreansvar i Norge.

Foreldreansvaret etter den norske barnelova er todelt, og inneholder både et omsorgsansvar og et vergeansvar. Vanligvis er det foreldrene til et barn som utøver dette ansvaret i sin helhet, men for enslige mindreårige asylsøkere er det delt mellom asylmottaket og representanten. Asylmottaket utøver omsorgsansvaret på vegne av UDI; og representanten utøver vergeansvaret. Vergeansvaret er den juridiske og formelle delen av foreldreansvaret.

Legemiddelhåndtering havner i skjæringspunktet mellom disse to ansvarsområdene, og er sammensatt. Det er derfor viktig med en klar rolleforståelse og at nødvendige avklaringer tas med helsepersonell og representant der det er relevant. I tillegg er det viktig at gjennomførte vurderinger og kontroller dokumenteres. Dette for å sikre en forsvarlig praksis og ivaretagelse av barnets beste.

2.2 Driftsoperatør

Driftsoperatøren er ansvarlig for forsvarlig drift av asylmottaket, inkludert daglig omsorg for enslige mindreårige og legemiddelhåndtering.

Det innebærer at driftsoperatør har ansvar for at asylmottaket

- har rutiner for forsvarlig legemiddelhåndtering i asylmottaket
- har rutiner for samarbeidet med representant, følgeperson, fastlege eller andre som foreskriver legemidler, og helsetjenesten, ut fra gjeldende regelverk

2.3 Asylmottaket

Det er asylmottaket som har den daglige omsorgen for enslige mindreårige. Det innebærer å gjøre legemiddelrelaterte oppgaver som foreldre gjør for sine barn, som for eksempel å dele ut reseptfrie smertestillende legemidler.

I legemiddelhåndteringen er det viktig at asylmottaket tar hensyn til barnets alder, fungeringsevne, modenhet og forståelse for egen behandling.

Asylmottaket kan utføre oppgaver som ikke krever helsefaglig kompetanse. Dette gjelder oppgaver som ikke må utføres av helsepersonell etter lov, og som ikke trenger å dokumenteres i en pasientjournal. Eksempler på oppgaver asylmottaket kan gjøre er å hente medisiner på apotek med fullmakt, oppbevare medisiner, minne beboere på at de skal ta medisiner, og å gi medisiner etter instruksjon fra lege eller farmasøyt.

Asylmottaket skal i tråd med Krav til drift av plasser for enslige mindreårige gi en ansatt rollen som helsekontakt. Helsekontakten skal bidra til at den mindreårige får den helsehjelpen hun eller han har behov for under sin botid på asylmottaket.

3 Håndtering av legemidler på asylmottaket

Det er viktig at asylmottaket har gode rutiner for håndtering av legemidler. Rutinene bør både gi oversikt over håndtering av legemidler for de enslige mindreårige generelt, og for hver enkelt beboer.

Asylmottaket kan ha individuelle samtaler med blant annet den enslige mindreårige og representanten om hvordan de kan tilrettelegge legemiddelhåndteringen. Samtalene kan handle om hvordan legemidlene skal oppbevares og utdeles, og hvordan samarbeidet skal være mellom asylmottaket, representanten, eventuell følgeperson og den mindreårige selv.

Asylmottaket bør ha oversikt over hvilke legemidler barna som bor der bruker, i den grad det lar seg gjøre.

Asylmottaket bør sørge for at helsetjenesten har vurdert hvordan legemidlene skal håndteres når barnet bor i asylmottak. Hvis helsetjenesten vurderer at asylmottaket har behov for opplæring for å håndtere barnas legemidler, er det helsetjenesten som skal gi opplæring.

Asylmottaket bør dokumentere rutiner og samtaler om legemiddelhåndtering i Mot-portalen.

3.1 Enslige mindreårige over 16 år

Enslige mindreårige over 16 år har i utgangspunktet beslutningskompetanse i helserettslige spørsmål. Det innebærer at de kan bestemme selv i spørsmål som gjelder deres helse, og at de må samtykke til at asylmottaket får helseinformasjon om dem.

Det finnes noen unntak til dette, for eksempel der helsepersonell vurderer at den mindreårige ikke har beslutningskompetanse i et bestemt tilfelle. Det kan være hvis hun eller han ikke er i stand til å forstå hva beslutningen gjelder og konsekvensene av det.

Hvis helsepersonell vurderer at den mindreårige kan håndtere legemidlene sine selv, skal den mindreårige ha ansvaret for dette. Hvis ikke, er det kommunens helsetjeneste som har ansvaret, på samme måte som for voksne.

Hvis den mindreårige skal håndtere legemidlene sine selv, bør asylmottaket likevel ha dialog med den mindreårige for å avklare om det er behov for hjelp.

3.2 Enslige mindreårige under 16 år

Det er representanten som har beslutningskompetanse i helserettslige spørsmål for enslige mindreårige under 16 år.

Asylmottaket bør vurdere hvordan legemidlene til den enkelte enslige mindreårige skal håndteres og følges opp som en del av den daglige omsorgen. Involver representanten i avgjørelsen, i den grad det lar seg gjøre.

Hvis det er aktuelt at den enslige mindreåriges følgeperson håndterer og følger opp bruk av legemidler, er det viktig at asylmottaket avklarer dette i samarbeid med representanten.

4 Oppbevaring av legemidler

Legemidler bør oppbevares trygt og utilgjengelig for personer som ikke skal ha tilgang, for å hindre tyveri og misbruk, og for å sikre taushetsplikt. Legemidler bør oppbevares etter beskrivelse på pakken eller anvisning fra lege.

Asylmottaket bør sørge for at

- legemidlene oppbevares innelåst, for eksempel i et låsbart medisinskap
- legemidlene oppbevares atskilt for hver mindreårig, for eksempel i egen eske/emballasje, merket med den mindreåriges navn
- nøkkel til medisinskapet oppbevares utilgjengelig for mindreårige og andre som ikke skal ha tilgang
- det til enhver tid er ansatte til stede med tilgang og nøkkel til medisinskapet

4.1 Bestilling og henting av legemidler

Asylmottaket kan hente reseptbelagte legemidler for beboerne på apotek med fullmakt.

- For enslige mindreårige under 16 år, må asylmottaket ha fullmakt fra representant.
- For enslige mindreårige som er 16 år eller eldre, må asylmottaket ha fullmakt fra den mindreårige.

4.2 A- og B-preparater

Asylmottaket skal som hovedregel ikke oppbevare A- og B-preparater.¹ Hvis det likevel er nødvendig, bør asylmottaket utarbeide rutiner for

- oppbevaring av A- og B-preparater i tråd med forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp
- samarbeid med fastlege og helsetjenesten for oppbevaring av A- og B-preparater

---

¹ A- og B-preparater er medisiner som kan være vanedannende. A-preparater er strengest regulert fordi risikoen for avhengighet og misbruk er størst, mens B-preparater har litt lavere risiko.

5 Utdeling av legemidler

Legemidler som ikke er reseptbelagte kan deles ut av ansatte i asylmottaket etter beskrivelse i pakningsvedlegget.

Ved utdeling av legemidler, er det viktig at asylmottaket forsikrer seg om at legemiddelet er forenlig med andre legemidler den mindreårige tar, og eventuelle allergier.

Den som deler ut legemidler bør påse at legemidlene blir tatt til riktig tid og på riktig måte, og følge med på eventuelle reaksjoner eller bivirkninger. Dette bør også dokumenteres.

Hvis barnet ikke vil ta legemiddelet, bør asylmottaket ta kontakt med helsetjenesten og følge opp situasjonen i samarbeid med dem.

Asylmottaket utarbeider selv rutiner for utdeling av legemidler.

5.1 Dosett

Asylmottaket kan bruke dosett i tråd med instruksjon fra fastlege eller farmasøyt. Når det legges legemidler i dosett, bør det gjennomføres dobbeltkontroll av at det er gjort riktig.

Asylmottaket kan også bruke ferdig doserte legemidler (multidose), hvis det tilbys av et lokalt apotek. Dette må avtales med apoteket på forhånd.

6 Legemidler ved planlagt fravær og flytting

6.1 Planlagt fravær fra asylmottaket

Enslige mindreårige som er 16 år eller eldre tar i utgangspunktet selv hånd om legemidler ved fravær.

For enslige mindreårige under 16 år, bør asylmottaket utlevere legemidlene til den som skal ha ansvar for den mindreårige (kontaktperson), og sørge for å gi nødvendig informasjon. Den ansatte bør be om en skriftlig bekreftelse fra kontaktpersonen, om at de tar hånd om legemidlene og utdelingen av disse under fraværet.

Asylmottaket kan vurdere om det er behov for dialog med helsetjenesten om legemiddelhåndteringen i den perioden barnet skal være fraværende.

6.2 Flytting fra asylmottaket

Enslige mindreårige som er 16 år eller eldre, kan i utgangspunktet ta med seg egne legemidler ved flytting.

Når enslige mindreårige under 16 år flytter fra asylmottak, bør asylmottaket utlevere den mindreåriges legemidler og informasjon til den/de den mindreårige flytter til.

7 Retur og avviksregistrering

7.1 Registrering av avvik

Asylmottaket bør ha et system for å registrere og følge opp avvik i legemiddelhåndteringen.

7.2 Retur av legemidler til apotek

Asylmottaket bør registrere gjenværende legemidler, og levere dem til nærmeste apotek.